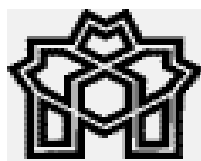

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علامه طباطبائی

پردیس آموزش های نیمه حضوری

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم ارتباطات اجتماعی

عنوان:

بررسی نحوه انعکاس مطالب کمک به قحطی زدگان سومالی در روزنامه های

ایران

(تحلیل محتوای ده روزنامه اطلاعات، کیهان، ایران، همشهری، جمهوری اسلامی، جام جم، رسالت،

آرمان، اعتماد و شرق)

استاد راهنما:

دکتر عباس اسدی

استاد مشاور:

دکتر علی اصغر کیا

استاد داور:

دکتر امید علی مسعودی

دانشجو: فاطمه ریحانی

سال تحصیلی ۱۳۹۳-۱۳۹۲

تقدیم به خوبان شاهد، کاتبان رساله عشق و هادیان طریقت نور

و تقدیم به

پدر عزیزم، مشوق همیشگی ام را میگویم،

مادر دلسوزم، آرام همه خستگی هایم،

با همه صبر و محبت هایش

باسپاس فراوان از

- استاد ارجمند جناب آقای دکترعباس اسدی استاد راهنمای تحقیق

- استاد ارجمند جناب آقای دکترعلی اصغرکیا استاد مشاور تحقیق

- استاد ارجمند جناب آقای دکترامیدعلی مسعودی استاد داور تحقیق

و همه کسانی که درانجام این تحقیق یاریم دادند

چکیده

یکی از عوامل کلیدی قحطی رسانه ها هستند به همین دلیل شناسایی فعالیت آنها در این حوزه، مبانی و عرصه هایی که تاکنون در آن وارد نشده اندو همچنین شناسایی نقاط ضعف و قوت آنها ضروری است.

در این تحقیق انعکاس مطالب کمک به قحطی زدگان سوماتی در ده روزنامه سراسری ایران (کیهان، اطلاعات، ایران، همشهری، جمهوری اسلامی، جام جم، رسالت، آرمان، اعتمادو شرق) در شش ماهه اول سال ۹۰ به صورت تمام شمار کدگذاری شده و مورد تجزیه وتحلیل قرار گرفته است. سوال اصلی تحقیق عبارت است از نحوه انعکاس مطالب کمک به قحطی زدگان سوماتی در روزنامه های ایران چگونه است؟

در مجموع از ۱۴۸۰ شماره منتشر شده (بغیر از روزهای تعطیل) در ده روزنامه مورد نظر در دوره زمانی تعیین شده در تحقیق، تنها در ۱۰۹ شماره از روزنامه ها مطلب درباره کمک به قحطی زدگان سوماتی منتشر گردیده و این مطالب با استفاده از راهنمای کدگذاری درمورد ۱۸ متغیردر محیط Spss ثبت و درنهایت تحلیل شده است. همچنین برای سنجش رابطه بین متغیرها از آزمون کای اسکوئر و برای سنجش ضریب قابلیت اعتماد از آزمون اسکات استفاده شده است.

چارچوب نظری تحقیق بر مبنای نظریه برجسته سازی استوار است. تحقیق پیش رو، با روش تحلیل محتوا انجام گردیده است. از ۹ فرضیه مطرح شده تنها یک فرضیه تایید گردید و ۸ فرضیه دیگر رد شده است. یافته های تحقیق پس از بررسی جداول نشان می دهد که روزنامه های ایران رویداد مدار هستند تا فرایند مدارو تنها به چاپ مطالب به صورت مقطعی می پردازند. همچنین جناح های سیاسی روزنامه ها در میزان انتشار مطلب بسیار موثر است.

کلید واژه: مطبوعات، قحطی زدگان سوماتی، برجسته سازی خبر، تحلیل محتوا، روزنامه های ایران

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات تحقیق	۱
۱- مقدمه	۲
۱-۱ طرح مساله	۶
۱-۲ ضرورت و اهمیت تحقیق	۷
۱-۲-۱ اهمیت نظری	۸
۱-۲-۲ اهمیت عملی	۹
۱-۳ اهداف تحقیق	۹
۱-۳-۱ هدف اصلی	۹
۱-۳-۲ اهداف فرعی	۹
۱-۴ سوال ها و فرضیه های تحقیق	۱۰
۱-۴-۱ سوال اصلی تحقیق	۱۰
۱-۴-۲ سوال های فرعی تحقیق	۱۰
۱-۵ فرضیه های تحقیق	۱۱
۱-۵-۱ فرضیه اصلی	۱۱
۱-۵-۲ فرضیه های فرعی تحقیق	۱۱
فصل دوم: مبانی نظری تحقیق	۱۳
۲-۱ پیشینه	۱۴
۲-۲ مبانی نظری	۱۵
۲-۲-۱ نظریه برجسته سازی	۱۵

۱۸ ۲-۲-۲-۱ مدل نظری تحقیق
۱۹ ۲-۲-۲ دروازه بانی خبر
۲۲ ۲-۲-۲-۱ سطوح تحلیلی دروازه بانی خبری
۲۳ ۲-۳ چارچوب نظری
۲۵ فصل سوم: روش تحقیق
۲۶ مقدمه
	بخش اول: روش تحقیق
۲۶ ۳-۱ روش تحقیق
۲۶ ۳-۲ واحد تحلیل محتوا
۲۶ ۳-۳ جامعه آماری
۲۶ ۳-۴ نحوه جمع آماری داده ها
۲۸ ۳-۵ روش نمونه گیری
۲۸ ۳-۶ پایایی و روایی تحقیق
۲۹ ۳-۷ فنون مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل داده
۲۷ ۳-۸ تکنیک تحقیق
	بخش دوم: تعاریف مفاهیم و متغیرهای تحقیق
۲۹ ۳-۱ تعاریف مفاهیم و متغیرهای تحقیق

بخش سوم: معرفی روزنامه های مورد بررسی

نام روزنامه ها ۴۰

فصل چهارم: بررسی یافته ها ۴۴

الف) یافته های توصیفی ۴۵

- ۱- جدول شماره ۱-۴ توزیع فراوانی روزنامه ۴۵
- ۲- نمودار شماره ۱-۴ توزیع فراوانی روزنامه ۴۶
- ۳- جدول و نمودار شماره ۲-۴ توزیع فراوانی ماه ۴۷
- ۴- جدول و نمودار شماره ۳-۴ توزیع فراوانی سبک ۴۸
- ۵- جدول و نمودار شماره ۴-۴ توزیع فراوانی ارزش خبری ۴۹
- ۶- جدول و نمودار شماره ۵-۴ توزیع فراوانی منبع ۵۰
- ۷- جدول و نمودار شماره ۶-۴ توزیع فراوانی جهت گیری مطلب ۵۱
- ۸- جدول و نمودار شماره ۷-۴ توزیع فراوانی تیتردر صفحه اول ۵۲
- ۹- جدول و نمودار شماره ۸-۴ توزیع فراوانی هماهنگی تیترو لید ۵۳
- ۱۰- جدول و نمودار شماره ۹-۴ توزیع فراوانی عنصر خبری برجسته ۵۴
- ۱۱- جدول و نمودار شماره ۱۰-۴ توزیع فراوانی محتوای مطلب یا تیترو ۵۵
- ۱۲- جدول شماره ۱۱-۴ توزیع فراوانی حجم مطلب ۵۶
- ۱۳- نمودار شماره ۱۱-۴ توزیع فراوانی حجم مطلب ۵۷
- ۱۴- جدول شماره ۱۲-۴ توزیع فراوانی گوینده مطلب(خبرسازان) ۵۸
- ۱۵- نمودار شماره ۱۲-۴ توزیع فراوانی گوینده مطلب(خبرسازان) ۶۰
- ۱۶- جدول شماره ۱۳-۴ توزیع فراوانی نشانگاه ۶۲
- ۱۷- نمودار شماره ۱۳-۴ توزیع فراوانی نشانگاه ۶۳
- ۱۸- جدول و نمودار شماره ۱۴-۴ توزیع فراوانی عکس ۶۴
- ۱۹- جدول و نمودار شماره ۱۵-۴ توزیع فراوانی نوع عکس ۶۵
- ۲۰- جدول و نمودار شماره ۱۶-۴ توزیع فراوانی اندازه عکس ۶۶
- ۲۱- جدول شماره ۱۷-۴ توزیع فراوانی موضوع عکس ۶۷
- ۲۲- نمودار شماره ۱۷-۴ توزیع فراوانی موضوع عکس ۶۸
- ۲۳- جدول و نمودار شماره ۱۸-۴ توزیع فراوانی صفحه عکس ۶۹

ب) یافته های جدول تحلیلی ۷۰

- ۱- جدول شماره ۱: رابطه بین محتوای مطلب و روزنامه مورد بررسی(جدول ادغام نشده) ۷۰
- ۲- جدول شماره ۱: رابطه بین محتوای مطلب و روزنامه مورد بررسی(جدول ادغام شده) ۷۳
- ۳- جدول شماره ۲: رابطه بین روزنامه و جهت گیری مطالب (ادغام نشده)..... ۷۵
- ۴- جدول شماره ۲: رابطه بین روزنامه و جهت گیری مطالب (ادغام شده)..... ۷۶

۷۸.....	۵- جدول شماره ۳: رابطه بین روزنامه و نشانگاه (ادغام نشده)
۸۱.....	۶- جدول شماره ۳: رابطه بین روزنامه و نشانگاه (ادغام شده)
۸۳.....	۷- جدول شماره ۴: رابطه بین عکس و روزنامه (ادغام نشده)
۸۴.....	۸- جدول شماره ۴: رابطه بین روزنامه و عکس (ادغام شده)
۸۵.....	۹- جدول شماره ۵: رابطه بین روزنامه و سبک (ادغام نشده)
۸۷.....	۱۰- جدول شماره ۵: رابطه بین روزنامه و سبک (ادغام شده)
۸۸.....	۱۱- جدول شماره ۶: رابطه بین روزنامه و ارزش خبری (ادغام نشده)
۹۰.....	۱۲- جدول شماره ۶: رابطه بین روزنامه و ارزش خبری (ادغام شده)
۹۲.....	۱۳- جدول شماره ۷: رابطه بین روزنامه و تیتیر در صفحه اول (ادغام نشده)
۹۳.....	۱۴- جدول شماره ۷: رابطه بین روزنامه و تیتیر در صفحه اول (ادغام شده)
۹۴.....	۱۵- جدول شماره ۸: رابطه بین روزنامه و هماهنگی تیتیر و لید (ادغام نشده)
۹۵.....	۱۶- جدول شماره ۸: رابطه بین روزنامه و هماهنگی تیتیر و لید (ادغام شده)
۹۶.....	۱۷- جدول شماره ۹: رابطه بین روزنامه و عنصر خبری برجسته (ادغام نشده)
۹۸.....	۱۸- جدول شماره ۹: رابطه بین روزنامه و عنصر خبری برجسته (ادغام شده)

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات ۱۰۰

۱۰۱.....	۱- مقدمه
۱۰۱.....	الف) نتایج جداول توصیفی
۱۰۵.....	ب) نتایج جداول تفسیری و تحلیلی
۱۰۸.....	۲۴- محدودیت ها
۱۰۹.....	۲۵- پیشنهادات
۱۱۰.....	منابع و مأخذ
۱۱۳.....	ضمائم
۱۱۴.....	دستورالعمل کدگذاری
۱۲۰.....	تاریخچه سومالی
۱۳۰.....	Abstract

فصل یک

کلیات تحقیق

مقدمه

گرسنگی و قحطی یکی از بزرگترین و مهمترین مشکلات جهان معاصر است و هنوز در پایان قرن بیستم مردم در بعضی از نقاط جهان در حال مرگ از گرسنگی هستند.

به طور تاریخی اصطلاح قحطی و مفاد مفهوم آن را بایستی در اندیشه ها و دیدگاههای آمارتیا سین^۱ - اقتصاد دان هندی- جستجو نمود. به عقیده آمارتیا سین قحطی عبارت است از پیامد بلایای طبیعی که روی داده اند. زمانی که برنامه های تولید مواد غذایی در اثر این بلاها با شکست مواجه شده و لذا شرایط به گونه ای پیش آید که گرسنگی عمیقی در بین جمعیت دیده شود. این گرسنگی شرایطی را بوجود می آورد که دولت ها هم نمی توانند برای کمبود و کمیابی منابع غذایی چاره ای بیندیشند. (Sen, ۱۹۸۱)

آمارتیا سین بعداً قحطی را به این شکل تعریف می کند:

"هرگونه نشانه و تجسم گرسنگی های خطرناک و کشنده که منجر به مرگ گسترده در میان افراد گردد. اگر چه آمارتیا سین مطرح می کند که صرفاً مرگ و میر ناشی از رویدادهای قحطی نمی تواند به عنوان تنها شرط ضروری برای تعریف قحطی به شمار رود. اما آن می تواند از علائم آشکار کننده قحطی محسوب شود." (همان ص)

به طور کلی قحطی عبارت از کمبود گسترده غذا است که این پدیده همیشه با سوء تغذیه منطقه ای، گرسنگی، بیماریهای واگیردار و افزایش مرگ و میر همراه است. مرگ و میر در طول قحطی فقط به واسطه سوء تغذیه رخ نمی دهد، بلکه بیماری های عفونی به واسطه سوء تغذیه جمعیت چنین جامعه ای را در برمی گیرد و سلامت عمومی را به خطر می اندازد و بدبختانه تجربه عمومی انسان در طول تاریخ است.

^۱-Amartya sen

علی رغم اینکه تولیدات غذایی مهم در دهه های اخیر بهبود یافته و منابع جهانی غذا برای تغذیه جمعیت فعلی جهان کافی است، هزاران قحطی در قرون اخیر رخ داده است که دلایل آنها شامل بلایای طبیعی همچون خشکی و سیل، جنگ، خصومت شهری و جابه جایی جمعیت، شکست اقتصادی می باشد. تعدادی از کشورها از سال ۱۹۹۰ بیش از سه بار کمبود غذا را تجربه کرده اند. در میان این کشورها باید به کشور سومالی اشاره کرد که

سازمان ملل در ژوئیه ۲۰۱۱ رسماً در دو منطقه جنوبی آن اعلام قحطی کرده است. (Boudreaux, ۲۰۱۱)

از نظر جغرافیایی سومالی، واقع در شاخ آفریقا، در کنار خلیج عدن و اقیانوس هند نهفته است. این کشور توسط جیبوتی در شمال غربی، اتیوپی در غرب و در جنوب غربی کنیا محدود است. این منطقه کمی کوچکتر از تگزاس است. به طور کلی خشک و بی ثمر، دارای دورودخانه مهم با نام های **جوبا** و **شبله**^۲ و همچنین پایتخت آن موگادیشو است.

این کشور به هجده منطقه تقسیم شده که هر منطقه به مجموعه ای از نواحی کوچکتر تقسیم شده است. هر منطقه در نقاط مختلف این کشور دارای شرایط آب و هوایی متفاوتی است. در نواحی شمال تپه های فراوان و سرسبز به چشم می خورد و دو رودخانه جوبا و شبله که از اتیوپی سرچشمه می گیرند در طول کشور به سمت جنوب و اقیانوس هند جاری می باشند. آب و هوای گرم در سراسر سال از یک طرف، بادهای موسمی فصلی و باران های غیر منظم باعث بروز خشکسالی های مکرر می شوند.

از شرایط و ویژگی اقلیمی سومالی که بگذریم این کشور از نظر اقتصادی نیز از زمان فروپاشی دولت سومالی، از آنچه محمد زیاد باره آن را "سوسیالیسم علمی" می خواند به یک اقتصاد بازار آزاد تبدیل شده است.

سومالی بدلیل مسامحه "جامعه جهانی" بصراحت رشد و نمو یافت. سازماندهی صنایع ارتباطات، ترابری و شرکت های کشتیرانی در جهت ارائه خدمت به بخش خصوصی آزاد می باشد. شرکت های خصوصی امنیتی به

بازرگانان در حفظ سرمایه ها و دارایی های ایشان خدمات ارائه می نمایند. (Rosenberg, ۲۰۰۵)

با وجود عدم حکومت موثر ملی، سومالی اقتصاد غیررسمی سالم را تا حد زیادی براساس دام، حواله پول، شرکت های انتقال و ارتباطات از راه دور حفظ کرده است. کشاورزی از مهمترین بخش فعالیت های اقتصادی بوده و

^۲ Jubbaand shebelle

حدود ۴۰ درصد درآمد سرانه و حدود ۶۵ درصد درآمد صادراتی را بخود اختصاص می‌دهد. اقوام ایلیاتی و شبه ایلیاتی کوچ نشین که حدود ۶۰ درصد از کل جمعیت سومالی را تشکیل می‌دهد به نگهداری گله‌های احشام، شتر، گوسفند و بز اشتغال دارند و برای ادامه حیات به دام‌های خود وابسته هستند. پس از دام، موز دیگر قلم صادراتی مهم کشور است شکر، ذرت خوشه‌ای، ذرت و ماهی اقلام تولیدی برای مصرف داخلی هستند. بخش صنعتی کوچک کشور که در رشته پردازش فرآورده‌های کشاورزی فعالیت می‌کند، ۱۰ درصد درآمد سرانه را تولید می‌کند.

نکته مهم این است که علیرغم بی‌نظمی و آشفتگی آشکار، بخش خدماتی سومالی به حیات و رشد خود ادامه داده است. ساختارهای زیر بنائی مانند جاده‌ها از لحاظ کمیت با کشورهای همسایه یکسان ولی از کیفیتی بسیار پایین تر برخوردار هستند.

وظیفه تامین آب آشامیدنی برعهده بخش خصوصی می‌باشد. به هر حال یک آمار مربوط به سال ۲۰۰۰ نشان می‌دهد که در آن سال تنها ۲۱ درصد مردم به آب مطمئن و سالم دسترسی داشته‌اند.

با فروپاشی دولت مرکزی، هم اکنون نظام آموزش کشور نیز در اختیار بخش خصوصی است. بر پایه آخرین اندازه گیری انجام شده در سال ۲۰۰۱ میزان ثبت نام‌های مدارس ابتدائی که ۱۷ درصد بوده تقریباً نزدیک به سطح پیش از جنگ ارزیابی گردید. میزان ثبت نام در مدارس راهنمایی از سال ۱۹۹۸ افزایش یافت. به هر حال، تخمین زده می‌شود که میزان باسوادی افراد بزرگسال از ۲۴ درصد در سال ۱۹۸۹ به ۱۷/۱ درصد در سال ۲۰۰۱ کاهش یافته‌است.

یک تحقیق جدید تر در سال ۲۰۰۳ نشان داد که نرخ باسوادی به ۱۹ درصد رشد یافته‌است. در مقام مقایسه میزان باسوادی در غرب آفریقا که منطقه‌ای ثروتمند تر است ۴۹ درصد بوده و در سایر کشورهای همسایه ۳۵ درصد می‌باشد. جنگ سال ۱۹۹۱ باعث توقف کامل تحصیلات عالی گردید ولیکن دانشگاه موگادیشو در سال ۱۹۹۸ بازگشائی و اولین دوره دانش‌آموختگی آن در سال ۲۰۰۱ برگزار شد. دانشگاه‌های دیگر نیز در شهرهای دیگر گشایش یافتند. علاوه بر وجوهی که از دانشجویان اخذ می‌شود، بخش بزرگ بودجه سامانه آموزشی از سوی نهادهای نیکوکاری اسلامی بین‌المللی مانند الاصلاح تامین می‌شود.

یک مشکل عمده که بر روی رشد اقتصادی تاثیر منفی دارد، عدم ثبات یا تصور وجود آن، می‌باشد. برای انجام امر تجارت، لازم است که سطح معینی از امنیت وجود داشته باشد و از آن مهمتر می‌بایست یک دولت شناخته شده بین‌المللی نیز وجود داشته باشد که از رهبری‌های قومی سنتی، که در حال حاضر نیز کنترل امور در سومالی را در دست دارند، اطمینان بخش تر باشد. به هر حال، اخیراً سرمایه‌گذاران احساس راحتی بیشتری دارند. مردم موفق از گروه‌های یهودیان پراکنده از سراسر جهان که بخاطر جنگ از کشور فرار کرده‌اند، با سالیانه حدود ۲ میلیارد دلار در اقتصاد سومالی شراکت می‌کنند. در غیاب یک بخش بانکداری رسمی، سرویس‌های مبادله و جوه نقد در سراسر کشور رشد یافته و سالیانه از ۵۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد دلار را جابجا مینمایند. در سال ۲۰۰۴ تعهدات مالی عقب افتاده سومالی به صندوق بین‌المللی پول، به رشد خود ادامه داده است. بدلیل وجود جنگ داخلی، این کشور دارای اجتماع یهودیان پراکنده می‌باشد که یکی از بزرگترین اجتماعات در سراسر قاره آفریقا محسوب می‌گردد. بیش از یک میلیون نفر سومالیایی در خارج از این کشور زندگی می‌کنند و این تعداد جدای از تعدادی است که در استان **اوگادن**^۳ واقع در شمال شرق کنیا و جیبوتی ساکن هستند، می‌باشد.

آنچه که باعث ناراحتی هر شنونده می‌شود این است که سومالی یکی از بالاترین درصدهای مرگ و میر کودکان جهان را داراست. ۱۰ درصد کودکان در هنگام تولد و ۲۵ درصد از آن دسته که در هنگام تولد جان سالم به در می‌برند قبل از رسیدن به پنج سالگی از دنیا می‌روند. اما از لحاظ مبتلایان به ویروس **اچ آی وی**^۴ سومالی کمترین درصد در آفریقا و جهان را داراست. از زمان آغاز جنگ داخلی و بمدت ۱۴ سال این کشور در انزوا بوده و دارای جمعیت مذهبی مسلمان نیز می‌باشد نرخ این بیماری در حد یک و نیم تا ۲ درصد کل جمعیت بزرگسال می‌باشد. (Robertson, 2013)

با شرایط گفته شده سومالی کشوری است که دارای منابع غنی است اما حوادث طبیعی و جنگ‌های داخلی این کشور طی سال‌های متمادی باعث شده تا سازمان ملل این کشور را از جمله کشورهای قحطی زده و گرسنه بشمار آورد. نگاهی به تاریخچه این کشور نشان می‌دهد که سومالی بحران‌های زیادی را به خود دیده و هنوز گرفتار آن می‌باشد چرا که دولت ثابتی ندارد.

^۳ - Ogaden

^۴ - HIV

۱-۱ طرح مسئله

مشکل قحطی مانند هر یک از مشکلات جدی دیگر در جهان - مسابقه تسلیحاتی، بیکاری و یا مشکل زیست محیطی و آلودگی - می تواند در سه سطح شخصی، ملی و بین المللی باشد. این سه سطح بشدت با یکدیگر همراه است به طوری که آنها باید باهم در نظر گرفته شوند.

اعلام قحطی سازمان ملل در سومالی یک بیدار باشی است برای فاجعه و از طرفی بیدار باشی برای راه حل مورد نیاز برای محدود کردن مرگ از گرسنگی در حال حاضر و در آینده است. جامعه بین المللی نتوانست به هشدارهای زود هنگام برای توقف گسترش ناامنی غذایی و سوء تغذیه پاسخ به موقع دهد. به طور معمول این وظیفه دولت‌ها است که وقوع قحطی را اعلام کنند، اما به دلیل فقدان یک دولت مرکزی در سومالی، سازمان ملل مجبور به اعلام این وضعیت شد. همچنین دولت‌ها به دلیل ترس از تصویر منفی درازمدتی که ممکن است از کشورهای آنها ساخته شود، اغلب مایل نیستند که بروز قحطی را اعلام کنند.

اعلام قحطی در حال حاضر به دو منطقه باکول و شابلی سفلی محدود شده است، نگرانی‌هایی وجود دارد که این قحطی در آینده به تمام سومالی گسترش یابد. گروه الشباب که کنترل بخش‌های وسیعی از جنوب و مرکز سومالی را در دست دارد، مانع از فعالیت سازمان‌های کمک‌رسان در بخش‌های بزرگی از سومالی شده است.

قحطی "شکست سه گانه" است (۱) تولید مواد غذایی (۲) توانایی مردم برای دسترسی به غذا و نهایت و مهمتر، در پاسخ سیاسی توسط دولت‌ها و کمک کنندگان بین المللی است. شکست زراعت و فقر افراد را در معرض گرسنگی قرار می دهد، اما قحطی تنها با نارسایی سیاسی رخ میدهد. در سومالی سال‌ها خشونت داخلی و درگیری‌های بسیار مهم باعث ایجاد شرایط قحطی بوده است.

در مقایسه با فقر که به عنوان یکی از دلایل رایج سوء تغذیه مطرح است، قحطی یک عامل قابل پیشگیری است. دسترسی به غذا به طور مکرر به عنوان یکی از اساس در حقوق بشر معرفی شده است. پیشرفت این قانون نیازمند تلاش در همکاری و هماهنگی بین المللی است.

عوامل کلیدی قحطی: الف) عدم توجه اهدا کنندگان (کمک کنندگان) وعدم علاقه سیاسی، ب) سوء مدیریت

توسط سازمان ملل متحد و سازمان های حقوق بشری (وج) عدم توجه رسانه ها. (Robertson, 2013)

رسانه ها قدرت بسیار در جذب مخاطب انبوه و توانایی در شکل بخشیدن به افکار عمومی را دارند و بخش وسیعی از ماهیت افکار عمومی را شکل می دهند. در حوزه های گوناگون از جمله تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و مناقشات بین المللی رسانه ها نقش مهمی دارند.

با اعلام قحطی از طرف سازمان ملل در ژوئیه سال ۲۰۱۱ مصادف با تیرماه ۱۳۹۰ رسانه ها به انعکاس این موضوع پرداختند. پوشش رسانه ها از جمله مطبوعات از خشکسالی و قحطی وحشتناک موجب غلیان احساسات مردم و تلاش های امدادی گسترده از طرف آنها شد.

قحطی و خشکسالی سال هاست که گریبان گیر مردم این کشور است و باید چاره ای برای ریشه کن کردن آن پیدا کرد. مطبوعات در نحوه انعکاس مطالب در این مورد می توانند کمک شایانی داشته باشند زیرا روزنامه ها دارای ویژگی منحصر به فرد تفسیر و تشریح مطالب هستند که از این طریق به آگاهی و آموزش مردم کمک می کنند. به نظر می رسد می توان گفت مطبوعات در ایران نیز به انعکاس این قحطی و امداد رسانی به این مردم محروم در زمان اعلام این بحران پرداختند.

براین اساس سوال اصلی تحقیق این است که نحوه انعکاس مطالب کمک به قحطی زدگان سومالی در روزنامه های ایران چگونه است.

۲-۱ ضرورت و اهمیت تحقیق

مقوله ای که در تحقیق بسیار قابل توجه است، مقوله اهمیت و ضرورت تحقیق است. بسیاری از محققان معتقدند که این دو مقوله مجزا از هم هستند. (دلاور، ۱۳۷۹، ص ۲۱)

یعنی وقتی از اهمیت تحقیق سخن می گوئیم یعنی این تحقیق از نظر چه ابعاد و مؤلفه هایی مهم است. در یک نگاه کلی پژوهشگر اهمیت تحقیق خود را با نوع مسئله ای که انتخاب کرده بیان می کند اما باید مشخص کند که این تحقیق در چه زمینه ای از اهمیت بیشتری برخوردار است و این امر می تواند حتی در ارائه طرح تحقیق، بررسی ادبیات و پیشینه تحقیق نقش اساسی ایفا کند. (خاکی، ۱۳۸۴، ص ۲۸)

همان گونه که شناخت مسئله اصلی تحقیق نشانگر ردیابی اصیل در تحقیق است. در این تحقیق به دو اهمیت نظری و عملی پرداخته می شود.

۱-۲-۱ اهمیت نظری

یکی از عوامل کلیدی قحطی مربوط به رسانه ها است زیرا رسانه ها به عنوان یکی از مهمترین وسایل ایجاد تغییرات در جوامع بشری به جامعه و افراد آن کمک میکنند تا در مسیر و خط مشی معین خود موفق تر و با آگاهی و اطلاعات بیشتری حرکت کنند و از طرف دیگر موجب تسریع روند مشارکت اجتماعی شده و در چگونگی تعامل متقابل شهروندان تاثیر می گذارند وکنش ها و واکنش ها را جهت دار و متناسب با دیگر ابعاد جامعه می سازد.

اینک در زمانی هستیم که قحطی و خشکسالی در سوماتی در حال افزایش به بخش های دیگر است و تنها کمک های مالی نمی تواند مشکل این مردم را رفع کند. این بحران باید به گونه ای رفع شود تا دوباره اتفاق نیفتند. هرچه زمان به جلو می رود خبرهای بیشتر و وخیم تری از طریق رسانه ها درباره این کشور و مردم قحطی زده آن به گوش می رسد در نتیجه بررسی عملکرد مطبوعات و رسانه ها و همچنین نحوه انعکاس مطالب کمک به قحطی زدگان سوماتی ضروری تر به نظر می رسد. کمک و امداد رسانی به مردم فقیر و قحطی زده از جمله حوزه های مورد توجه و اساسی در جامعه ایران است که به دلیل نقش و کارکرد ویژه دین در آن نمود و گستره خاص در رسانه های جمعی و مطبوعاتی دارد.

با انجام این تحقیق می توان میزان توجه مطبوعات ایرانی را نسبت به مشکلات، گرسنگی و کمک رسانی به مردم کشور سوماتی را بررسی کرد. مطبوعات تنها به انتشار مطالب مربوط به اغلام کمک های ارسالی و میزان آن پرداخته اند یا اینکه در جهت بررسی علل و ریشه های این بحران و همچنین یافتن راه حلی برای ریشه کن کردن آن مطالبی منتشر کرده اند؟ به عبارت دیگر در این تحقیق به شناسایی نقاط قوت و ضعف رسانه ها و همچنین به مبانی و عرصه هایی که تاکنون در آن وارد نشده اند، پرداخته می شود.

۲-۲-۱ اهمیت عملی

این تحقیق نتایج عملی نیز به همراه دارد که از آن جمله می توان به موارد استفاده نتایج آن در سازمان های خبری، دستگاه های تصمیم گیر در امور تبلیغی، فرهنگی و روابط بین الملل و... اشاره کرد.

۳-۱ اهداف تحقیق

این تحقیق شامل دو دسته هدف می شود: هدف اصلی و اهداف فرعی
هدف اصلی عینا براساس عنوان تحقیق مطرح می شود و اهداف فرعی نیز برگرفته از هدف اصلی است.

۱-۳-۱ هدف اصلی

اهمیت و نقش رسانه ها و خصوصا مطبوعات به عنوان جهت دهنده افکار عمومی در رشد یا امحاء این فرهنگ برکسی پوشیده نیست. بر همین اساس هدف اصلی این تحقیق بررسی نحوه انعکاس مطالب مربوط به کمک به قحطی زدگان سومالی درده روزنامه سراسری کشور (کیهان، ایران، جمهوری اسلامی، اطلاعات، رسالت، جام جم، همشهری، شرق، آرمان، اعتماد) و همچنین مقایسه مطبوعات مورد نظردر چگونگی انعکاس مطالب مربوط به کمک به قحطی زدگان سومالی در شش ماهه اول سال ۱۳۹۰ مدنظر است.

۲-۳-۱ اهداف فرعی

- ۱- شناخت محتوای مطالب مربوط به کمک به قحطی زدگان سومالی
- ۲- شناخت و توصیف جهت گیری مطالب منعکس شده در روزنامه های مورد بررسی در خصوص کمک به قحطی زدگان سومالی
- ۳- شناخت نشانگاه مطالب منعکس شده در روزنامه های مورد بررسی در خصوص کمک به قحطی زدگان سومالی
- ۴- شناخت نوع عکس های مورد استفاده در روزنامه های مورد نظر درارتباط با موضوع مورد بررسی.
- ۵- شناخت سبک و قالب مطالب منعکس شده در روزنامه های مورد بررسی در خصوص کمک به قحطی زدگان سومالی

۶- شناخت نوع ارزش های خبری بکار رفته در مطالب منعکس شده در روزنامه های مورد بررسی درخصوص کمک به قحطی زدگان سومالی

۷- شناخت بهره گیری از تیتراژ در صفحه اول روزنامه های مورد بررسی در رابطه با موضوع مورد بررسی

۸- شناخت وجود یا عدم وجود رابطه بین تیتراژ و لید در روزنامه های مورد نظر در ارتباط با مطالب کمک به قحطی زدگان سومالی

۹- شناخت نوع عناصر خبری بکار رفته در مطالب منعکس شده در روزنامه های مورد بررسی درخصوص کمک به قحطی زدگان سومالی

۴-۱ سوال ها و فرضیه های تحقیق

سوال هایی که در تحقیق مطرح می شود در واقع برای اثبات یا رد و همچنین بررسی عنوان تحقیق می باشد که براساس سوال های مطرح شده فرضیه هایی نیز مطرح می شود که در واقع این فرضیه ها به نوعی جواب سوال های مطرح شده هستند.

۴-۱-۱ سوال اصلی تحقیق

نحوه انعکاس مطالب کمک به قحطی زدگان سومالی در روزنامه های ایران چگونه است؟

۴-۲ سوال های فرعی تحقیق

۱- آیا بین روزنامه های مورد بررسی و محتوای مطالب کمک به قحطی زدگان سومالی رابطه معنی داری وجود دارد؟

۲- آیا بین جهت گیری کلی مطالب و روزنامه های مورد بررسی رابطه معنی داری وجود دارد؟

۳- نشانگاه مطالب روزنامه های مورد بررسی چگونه است؟

۴- میزان بهره گیری از عکس در روزنامه های مورد بررسی چقدر است؟

۵- سبک و قالب مطالب ارائه شده در روزنامه های مورد نظر چگونه است؟

۶- در مطالب منتشر شده برچه ارزش های خبری بیشتر تاکید شده است؟

۷- آیا تیتیر درمورد موضوع مورد بررسی در صفحه اول روزنامه های مورد نظر منتشر شده است؟

۸- آیا ارتباطی بین تیتیر و لید نوشته شده وجود دارد؟

۹- عناصر خبری بکار رفته در روزنامه های مورد نظر چیست؟

۵-۱ فرضیه های تحقیق

فرضیه ها شامل دو دسته اصلی و فرعی می باشند که فرضیه اصلی برگرفته از عنوان تحقیق و فرضیه های فرعی برگرفته از فرضیه اصلی هستند.

۱-۵-۱ فرضیه اصلی

به نظر می رسد در نحوه انعکاس مطالب کمک به قحطی زدگان سومالی درده روزنامه ایران، کیهان، جمهوری اسلامی، اطلاعات، جام جم، همشهری، رسالت، شرق، آرمان و اعتماد تفاوت معنی داری وجود دارد.

۲-۵-۱ فرضیه های فرعی تحقیق

به نظرمی رسد بین روزنامه های مورد بررسی و محتوای مطالب کمک به قحطی زدگان سومالی رابطه معناداری وجود دارد.

به نظر می رسد بین روزنامه های مورد بررسی و سبک مطالب منتشر شده رابطه معناداری وجود دارد.

به نظر می رسد بین جهت گیری کلی مطالب مربوط به کمک به قحطی زدگان سومالی و روزنامه های مورد بررسی رابطه معناداری وجود دارد.

به نظر می رسد بین نشانگاه مطالب و روزنامه های مذکور رابطه معنا داری وجود دارد

به نظر می رسد بین استفاده ازعکس درخصوص موضوع مورد بررسی و روزنامه های مورد بررسی رابطه معناداری وجود دارد.

به نظر می رسد بین وجود تیتیر در صفحه اول و روزنامه های مورد بررسی رابطه معنا داری وجود دارد

به نظر می رسد بین روزنامه های مورد بررسی و ارتباط بین تیترو لید رابطه معنا داری وجود دارد.